

Project funded by: Erasmus+ / Key Action 2 - Cooperation for innovation and the exchange of good practices, Strategic Partnerships for youth (European Commission, EACEA).

iDEA | Poročilo o stanju za Slovenijo

IDEA 2017-1-CY01-KA204-026725

IO1.A3

Funded by

Partners

FINANCED BY THE EUROPEAN UNION. THE EUROPEAN COMMISSION SUPPORT FOR THE PRODUCTION OF THIS PUBLICATION DOES NOT CONSTITUTE AND ENDORSEMENT OF THE CONTENTS WHICH REFLECTS THE VIEWS ONLY OF THE AUTHORS AND THE COMMISSION CANNOT BE HELD RESPONSIBLE FOR ANY USE WHICH MAY BE MADE OF THE INFORMATION CONTAINED THEREIN

Document Info

Deliverable Number	IO1.A3
Deliverable Title	Poročilo o stanju
Intellectual Output Title	
Activity description	Dokument predstavlja analizo obstoječih orodij, metod in izobraževalnih praks na področjih, ki so povezani z energetske revščino. Vključuje identifikacijo vrzeli v znanju v obstoječih orodjih, relevantnih deležnikov na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih ter oceno potreb na področju izobraževanja o energetske revščini
Authors organization/partner	Focus, društvo za sonaraven razvoj
Status (D: draft; RD: revised draft; F: final)	Final
Date (versioning)	02/02/2018 (v1)

Document History

Authors	Reviewer	Date	File suffix [Version.Revision]	Approval
FOCUS		02/02/2018	v1	Yes

Povzetek:

Cilj tega dokumenta je predstaviti analizo obstoječih orodij, metod in izobraževalnih praks na področjih, ki so pomembna za energetske revščine, identificirati vrzeli v znanju in pomanjkljivosti v obstoječih orodjih, identificirati relevantne deležnike na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih ter predstaviti oceno potreb na področju izobraževanja o energetske revščini.

Namen analize in tega dokumenta je predstaviti posodobljen pregled kakovostnih učnih praks, pomembnih za področje energetske revščine, in prispevati k izboljšanju obstoječih izobraževalnih praks s poudarkom na najbolj participatornih, inovativnih in učinkovitih metodah in praksah, ki obstajajo v Evropi. Nova orodja, ki bodo razvita v sklopu projekta IDEA, bodo široko diseminirana vsem zainteresiranim institucijam, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, civilno-družbenim organizacijam ter drugim zainteresiranim deležnikom.

V prvem delu dokumenta so predstavljena orodja in deležniki, ki smo jih identificirali v Sloveniji. Predstavljena orodja so lahko uporabna v procesu razvoja IDEA orodij. Deležniki lahko s svojim znanjem in izkušnjami podajo svoje mnenje, nasvete in pomoč skozi celotno trajanje projekta, obenem smo nekatere med njimi že prepoznali kot potencialne uporabnike nekaterih rezultatov projekta.

V drugem delu dokumenta so predstavljeni rezultati raziskave, v sklopu katere so relevantni deležniki v Sloveniji izpolnjevali za ta namen razviti vprašalnik. Tako smo identificirali potrebe deležnikov (problematika energetske revščine in sodelovanje med različnimi deležniki), anketiranci pa so izbrali najprimernejša orodja (spletne platforme, praktične aktivnosti, mobilne aplikacije, izobraževalni material, delavnice) in vsebino (prepoznavanje energetske revščine, praktično usposabljanje za izvedbo energetskega svetovanja, poraba energije gospodinjskih aparatov in naprav, vidik socialne varnosti, komunikacijski del).

Zadnji del dokumenta je osredotočen na stanje energetske revščine v Sloveniji. Večina energije v gospodinjstvih, več kot 80 %, se porabi za ogrevanje prostora. Večina stavbnega fonda je energetske neučinkovitega ter potrebnega energetske prenove, saj je več kot 70 % stavb starejših od 30 let. Na državni ravni še vedno ni sprejete definicije energetske revščine. Izvaja pa se nekaj programov za zmanjševanje energetske revščine. Ekosklad izvaja program ZERO (brezplačno energetske svetovanje v energetske revnih gospodinjstvih), Ministrstvo za infrastrukturo pa pričinja z izvajanjem 5 milijonov EUR vrednega programa za izvedbo infrastrukturnih ukrepov URE v energetske revnih gospodinjstvih.

Vsebina

Uvod.....	5
O projektu.....	5
1. Obstoječa orodja, metode in izobraževalne prakse za usposabljanje o energetski revščini in z njo povezani tematiki.....	5
2. Relevantni deležniki na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih	8
3. Ocena potreb na področju izobraževanja o energetski revščini.....	9
3.1 Razumevanje energetske revščine in vključenost v tematiko.....	10
3.2 Potrebe deležnikov na področju energetske revščine.....	11
3.3 Potrebe gospodinjstev na področju energetske revščine.....	12
3.4 Oblika izobraževalnih gradiv in orodij na temo energetske revščine.....	13
3.5 Vsebina izobraževalnih gradiv in orodij zna temo energetske revščine.....	14
4. Energetska revščina in Slovenija.....	15

Uvod

Cilj tega dokumenta je predstaviti analizo obstojećih orodij, metod in izobraževalnih praks na področjih, ki so pomembna za energetske revščine, identificirati vrzeli v znanju in pomanjkljivosti v obstojećih orodjih, identificirati relevantne deležnike na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih ter predstaviti oceno potreb na področju izobraževanja o energetske revščini.

Namen analize in tega dokumenta je predstaviti posodobljen pregled kakovostnih učnih praks, pomembnih za področje energetske revščine, in prispevati k izboljšanju obstojećih izobraževalnih praks s poudarkom na najbolj participatornih, inovativnih in učinkovitih metodah in praksah, ki obstajajo v Evropi. Nova orodja, ki bodo razvita v sklopu projekta IDEA, bodo široko diseminirana vsem zainteresiranim institucijam, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, civilno-družbenim organizacijam ter drugim zainteresiranim deležnikom.

O projektu

Namen projekta IDEA (Innovative Direction in Energy Advising) je razvoj inovativnih pristopov na področju izobraževanja o energetske revščini. Glavni cilj je izboljšanje obstojećih in razvoj novih inovativnih izobraževalnih metod in gradiva za usposabljanje odraslih o tematici energetske revščine. Projektni konzorcij vključuje organizacije, ki imajo izkušnje na področju obravnavane tematike in pristopov ter so strateško pozicionirani v najbolj ranljivi evropski regiji glede energetske revščine: v Bolgariji, Cipru, na Hrvaškem in v Sloveniji. Projekt izvajajo Univerza v Cipru, DOOR, Energetska agencija Plovdiv ter Focus, društvo za sonaraven razvoj. Financiran je iz programa Erasmus+.

1. Obstojeća orodja, metode in izobraževalne prakse za usposabljanje o energetske revščini in z njo povezani tematiki

Št.	Ime orodja	Avtor/Institucija	Kratek opis orodja (*angleško)	Oblika orodja
1	REACH učbenik: Izobraževalni modul za energetske svetovalce	FOCUS	The tool was used as a script for students - future energy advisers of REACH project. It focuses on all relevant elements, connected to energy poverty (energy use, energy efficiency, electricity, heating, water, communication aspect). It is one of the most relevant tools for IDEA project - as a theory guidebook.	Izobraževalni material (tekstovni)
2	REACH Sklop ppt predstavitev za usposabljanje energetskih svetovalcev	FOCUS	The tool (set of ppt presentations) was used for training of students - future energy advisers of REACH project. It includes topics and most important elements from REACH training course; but it includes also the practical part of the training (how to implement visits in households; how to use the questionnaire and excel tool).	Izobraževalno orodje
3	REACH Formular za zbiranje podatkov	FOCUS	The questionnaire (paper form) is used by energy advisers when implementing an energy audit in energy poor household. It contains questions related to the type and characteristics of the dwelling and energy and water use. Together with REACH excel tool it provides a good starting point for development of a new, more user friendly tool.	Vprašalnik za zbiranje podatkov
4	REACH	FOCUS	The tool was used together with the REACH	IKT orodje

	programsko orodje		Data collection sheet. Data from the collection sheet was put in the excel tool, together with selection of devices for energy savings that were given to household. Based on this data, the tool calculates households' energy and water use and expected energy and water savings. Plan is to make it more user friendly.	
5	REACH Priročnik za rabo energije v gospodinjstvu	FOCUS	Text guidebook with tips for energy and water savings in households. It includes a list of relevant stakeholders that can provide additional help to the household.	Izobraževalni material (tekstovni)
6	ACHIEVE učbenik: Izobraževalni modul za energetske svetovalce	FOCUS/ACHIEVE konzorcij	The tool was used as a script for unemployed - future energy advisers of ACHIEVE project. It focuses on all relevant elements, connected to energy poverty (energy use, energy efficiency, electricity, heating, water, communication aspect). It is one of the most relevant tools for IDEA project - as a theory guidebook and more or less identical to REACH training modul.	Izobraževalni material (tekstovni)
7	ACHIEVE učbenik: Izobraževalni modul za izvajalce usposabljanja	FOCUS/ACHIEVE konzorcij	The tool includes a set of recommendations on how to implement training for energy advisers (related to energy poverty) and is focusing of providers of the training - training the trainers. It includes basic information on how to implement trainings, and also includes steps on how to implement energy advising visits in energy poor households.	Izobraževalni material (tekstovni)
8	ACHIEVE Sklop ppt predstavitev za usposabljanje energetskih svetovalcev	FOCUS/ACHIEVE konzorcij	The tool (set of ppt presentations) was used for training of students - future energy advisers of REACH project. It includes topics and most important elements from REACH training course; but it includes also the practical part of the training (how to implement visits in households; how to use the questionnaire and excel tool). It also includes some exercises and games/role playing in communication part of the training.	Izobraževalno orodje
9	ACHIEVE Moduli za usposabljanje	FOCUS/ACHIEVE konzorcij	The tool is based on ACHIEVE Textbook Educational modul for energy advisers and represents a starting point for preparation of ppt presentations for training of energy advisers. It includes all the relevant topics and excersises. It is available in EN and Si language.	Izobraževalno orodje
10	GOLEA e-izobraževalni material	GOLEA	E-educational materials include ICT based tools for education about renewables and energy efficiency. It has a special section of IT games for various target groups, from small children to students and adults. It also includes tests and exercises.	IKT orodje
11	GOLEA Izobraževalni material o OVE in URE	GOLEA	Materials consist of various forms and tools that local energy agency GOLEA uses for education about RES and EE. It also includes description of various tools and methods that can be used in education about energy topics.	Izobraževalno orodje
12	Skripta za osnovnošolske učitelje o energetski učinkovitosti	FOCUS	The textbook consists of ppt presentations that were used for training of primary school teachers on energy efficiency. it includes topics: basics about EE and RES, energy in buildings, EE measures, how to include topic of EE in curriculums	Izobraževalno orodje
13	NEP Vitra	Vitra Cerknica	A web-based platform with information and measures for energy efficiency in homes. It includes a data base of good (and bad) practice examples of practical implementation energy efficiency measures in Slovenian households.	IKT orodje
14	Podnebna pismenost	Inštitut Integra	Tools are focusing on the topic of climate change and related aspects. It consists of various educational modules on the topic, suggestions on how to include the modules in curriculums for various target groups, and a mobile application.	IKT orodje
15	MOBISYTLE Priporočila razvijalcem IKT orodij	IRI UL	Recommendations for developers, when developing ICT tools for energy efficiency. Short set of 10 recommendations with focus on user experience.	Izobraževalni material (tekstovni)

16	Manjporabi	Informa Echo	Web-based application for calculating energy use in a household and for calculating potential savings in case of implementation of EE measures.	IKT orodje
17	Uresničujmo, z energijo varčujmo	SODO	Web-based application for calculating energy use of domestic appliances and for calculating potential savings in case of implementation of EE measures.	IKT orodje
18	iEnergija	EN-LITE	Web-based interactive platform that explains how electricity system is working and how it is changing from traditional to new, more decentralized.	IKT orodje

Tabela 1.1: Identificirana orodja, metode in izobraževalne prakse v Sloveniji

identificirana orodja lahko razdelimo v štiri osnovne skupine: vsebina za izobraževanje o energetske revščini in povezanih vsebinah; orodja za energetske svetovanje v gospodinjstvih; vsebina za končne uporabnike (energetske revna gospodinjstva); ter različna IKT orodja, ki imajo zanimivo zasnovo ter jih je koristno analizirati za potrebe razvoja IDEA orodij.

Najustreznejša in najpomembnejša iz gledišča **vsebine za izobraževanje o energetske revščini** so orodja, razvita v okviru projekta **REACH** (učbenik, predstavitev), projekt **ACHIEVE** (moduli za usposabljanje, izobraževalni modul za izvajalce usposabljanj) in spletna platforma o ukrepih URE v domovanjih **NEP VITRA**. Orodja REACH in ACHIEVE so bila razvita in oblikovana specifično za namen izobraževanja o energetske revščini, zaradi česar predstavljajo odlično osnovo za razvoj IDEA orodij in vsebine. Njihova poglobljena slabost je, da ne vključujejo socialne in podjetniške vsebine. Glavna prednost platforme NEP VITRA je vključenost primerov dobrih in slabih praks o praktičnih ukrepih energetske učinkovitosti v gospodinjstvih. Omogoča prvovrsten dostop do realnih situacij in primerov ter predstavlja najpogostejše napake pri izvedbi ukrepov URE.

REACH formular za zbiranje podatkov in programsko orodje predstavljata povezani **orodji za energetske svetovanje** v energetske revnih gospodinjstvih. Orodji sta bili v sklopu projekta REACH uporabljeni pri več kot 400 svetovanjih v gospodinjstvih v Sloveniji ter predstavljata nadgradnjo podobnih orodij, uporabljenih pri projektu ACHIEVE. Uporabljeni bosta tudi pri projektu IDEA, saj je eden od namenov projekta razvoj uporabniku prijaznejših oblik orodij za energetske svetovanje v gospodinjstvih.

Orodja z vsebino za končne uporabnike – (energetske revna) gospodinjstva – vključujejo: REACH Priročnik za rabo energije v gospodinjstvu, 'Uresničujmo, z energijo varčujmo' ter do določene mere tudi platformo NEP VITRA.

Kot pozitivne primere različnih oblik in formatov (IKT) orodij smo prepoznali GOLEA e-izobraževalni material ter orodja Podnebna pismenost. Oboja vključujejo različne oblike in interaktivna orodja za izobraževalne namene, oboja se tudi nanašajo na tematiko podnebnih sprememb in trajnostne energetike. Zanimiva interaktivna orodja za končne uporabnike so tudi: aplikaciji Manjporabi in 'Uresničujmo, z energijo varčujmo'. Obe se osredotočata na energetske učinkovitost v domovanju ter omogočata dostop do orodja za izračun prihrankov končnih uporabnikov.

Pri razvoju IKT orodij je potrebno poskrbeti tudi za to, da so uporabniku prijazna. Zato smo na seznam orodij vključili tudi priporočila za razvijalce IKT orodij na temo energetske učinkovitosti, ki so nastala v sklopu projekta MOBISYTLE.

2. Relevantni deležniki na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih

No.	Stakeholder	No.	Stakeholder	No.	Stakeholder
1	Ekosklad	2	ENSVET mreža	3	Andragoški center Slovenije
4	LEA Pomurje	5	LEAG	6	KSENA
7	ENERGAP	8	LEA SP	9	LEAD
10	Zavod za zaposlovanje Ljubljana	11	GOLEA	12	MOP
13	Vitra Cerknica	14	Inštitut Integra	15	IRI UL
16	Informa Echo	17	MDDSZ	18	Karitas Ljubljana
19	Rdeči križ	20	ZPM Moste	21	ZPS
22	Statistični urad RS	23	CSD Zagorje ob Savi	24	CSD Trbovlje
25	MzI	26	Skupnost centrov za socialno delo	27	CSD Ljubljana
28	Elektro Ljubljana	29	GI ZRMK	30	Zenergija
31	IJS CEU	32	SODO	33	Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje

Tabela 2.1: Identificirani deležniki na področju energetske revščine in izobraževanja odraslih v Sloveniji

Najpomembnejši in najrelevantnejši deležniki na področju energetske revščine so državne institucije, prvenstveno **Ekosklad**, **Ministrstvo za infrastrukturo** (MzI), **Ministrstvo za okolje in prostor** (MOP) in **Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti** (MDDSZ). Vloga MOP in MDDSZ je predvsem podpora ostalim dvem akterjem. MzI je odgovoren za izvedbo programa za zmanjševanje energetske revščine, ki je financiran iz Kohezijskih sredstev, Ekosklad pa koordinira program ZERO za zmanjševanje energetske revščine s pomočjo energetskega svetovanja v gospodinjstvih. Energetsko svetovanje izvaja **mreža energetskih svetovalcev ENSVET** (kjer je vključenih več kot 60 posameznikov), v sodelovanju s **centri za socialno delo** (CSD) po vsej Sloveniji. CSD predstavljajo vstopno točko, kjer energetsko revna gospodinjstva prejmejo informacije o programu ZERO ter se lahko prijavijo za brezplačno energetsko svetovanje mreže ENSVET.

Regionalne energetske agencije (LEA Pomurje, LEAG, LEAD, GOLEA, LEAG, KSENA) tudi predstavljajo pomembne deležnike, saj pokrivajo energetsko tematiko in imajo vpogled v regionalne in lokalne politike, aktivnosti in probleme. Nekatere izmed njih tudi delajo na področju energetske revščine (predvsem **LEA Pomurje** in **LEAG**) ter so že sodelovale pri evropskih projektih na to temo. Ker je ena izmed nalog energetskih agencij tudi ozaveščanje ter izobraževanje o energetskih tematikah, bi jim lahko koristila nova orodja IDEA, prav tako pa bi bil dobrodošel njihov prispevek v procesu razvijanja teh orodij.

Človekoljubne organizacije (Rdeči križ, Karitas, ZPM Moste) so že seznanjene z energetsko revščino, nekatere izmed njih so že bile vključene v projektih ACHIEVE in REACH v podobni vlogi kot centri za socialno delo – kot vstopna točka

za energetske revne gospodinjstva, kjer so se slednja lahko prijavila za brezplačno energetske svetovanje. Imajo veliko znanja in izkušenj na področju potreb energetske revnih gospodinjstev.

Statistični urad RS je pomemben deležnik, saj spremlja in nadzira indikatorje, ki so pomembni v luči spremljanja stanja energetske revščine v državi. **Zavod za zaposlovanje** in **Andragoški center Slovenije** sta pomembna zaradi vidika izobraževanja odraslih, saj obe organizaciji organizirata izobraževalne aktivnosti. ACS je tudi strokovna institucija, ki lahko pomaga pri razvoju IDEA orodij.

Poleg deležnikov, ki so naštetih v zgornji tabeli, lahko omenimo tudi več kot **30 Ljudskih univerz** v različnih mestih po Sloveniji. Ti lahko predstavljajo pomembno ciljno skupino za razvita orodja IDEA.

3. Ocena potreb na področju izobraževanja o energetske revščini

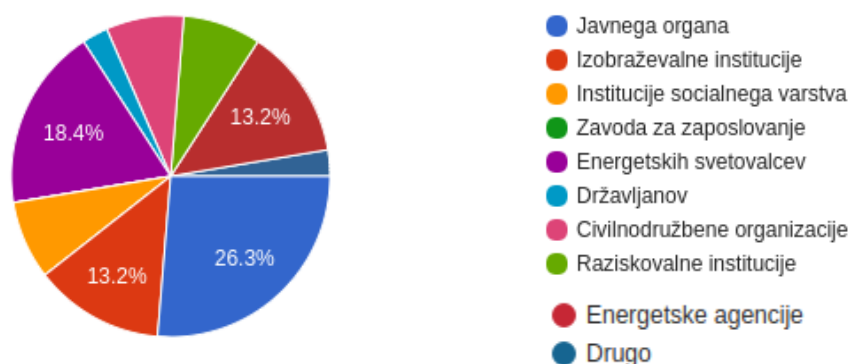
Ocena potreb na področju izobraževanja o energetske revščini je bila izvedena s pomočjo spletnega vprašalnika. Namen vprašalnika je bil zbrati informacije s strani različnih deležnikov o njihovem trenutnem razumevanju in vključenosti na področju energetske revščine. Odgovori so bili zbrani anonimno.

Vprašalnik je izpolnilo 38 anketirancev. Večina njih je predstavnikov javnih organov (26.3 %). Sledijo jim energetske svetovalci (18.4 %), izobraževalne institucije (13.2 %) in energetske agencije (tudi 13.2. %). Anketiranci iz institucij socialnega varstva, civilnodružbenih organizacij in raziskovalnih institucij so bili zastopani v enakem številu (vsaki po 7.9 %), kot prikazano na Sliki 3.1.

Slika 3.1: Anketiranci glede na njihovo predstavništvo

1a. Vprašalnik izpolnjevem kot predstavnica/k:

38 responses

3.1 Razumevanje energetske revščine in vključenost v tematiko

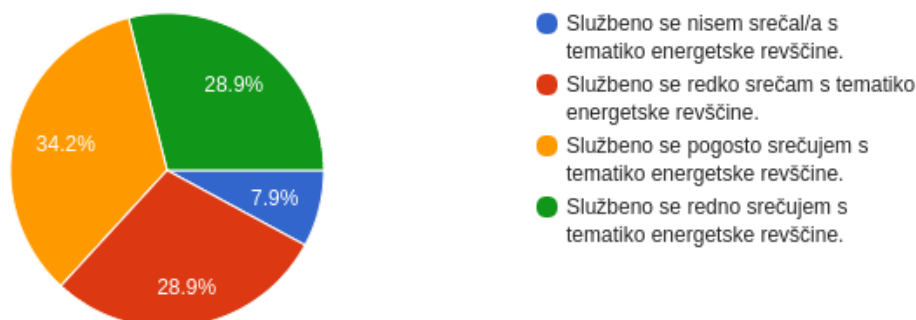
Večina anketirancev je na vprašanje o tem, ali so seznanjeni z energetske revščino, odgovorilo, da so popolnoma seznanjeni s problematiko energetske revščine (60,5 %), 36,8 % pa jih je odgovorilo, da imajo osnovni vpogled v problematiko. Zgolj 1 anketiranec/ka je odgovoril/a, da je že slišal/a za termin, vendar ni seznanjen/a s problematiko energetske revščine. Nihče ni odgovoril, da nikoli ni slišal za energetske revščino.

Glede srečevanja s tematiko energetske revščine v sklopu njihovih delovnih obveznosti (Slika 3.2), je večina anketirancev odgovorila, da se v službi pogosto srečuje s tematiko energetske revščine (34,2 %). 28,9 % anketirancev se v službi redno srečuje s tematiko energetske revščine, enak delež pa je odgovoril, da se službeno redko srečuje s tematiko energetske revščine. Zgolj 7,9 % anketirancev se nikoli do sedaj službeno ni srečalo s tematiko energetske revščine.

Slika 3.2: Anketiranci glede na njihovo srečevanje z energetske revščino v službi

2b. Ali se s tematiko energetske revščine srečujete v sklopu vaših delovnih obveznosti?

38 responses

Anketiranci, ki se s tematiko energetske revščine srečujejo v sklopu njihovih delovnih obveznosti, se z njo srečujejo na različne načine:

- preko energetskega svetovanja gospodinjstvom in izvajanja programa ZERO za zmanjševanje energetske revščine;
- preko priprave in implementacije javnih politik in programov za zmanjševanje energetske revščine;
- ko jih socialno šibki posamezniki prosijo za pomoč v obliki naprav za varčevanje z energijo ter plačevanje stroškov za energijo;
- sodelovanje v projektih, ki naslavlajo ali raziskujejo energetske revščine;
- v izobraževalni procesih in preko pogovora z udeleženci izobraževalnih programov za odrasle.

Velika večina anketirancev meni, da je tematika energetske revščine zelo pomembna (44,7 %) in pomembna (39,5 %) za njihovo področje dela. 4

anketirance (10,5 %) so odgovorili, da je tematika nekoliko relevantna ter zgolj 2 (5,3 %), da tematika energetske revščine ni relevantna za njihovo področje dela.

Skoraj vsi anketiranci (94,8 %) so odgovorili, da je na splošno tematika energetske revščine pomembna (47,4 %) ali zelo pomembna (47,4 %).

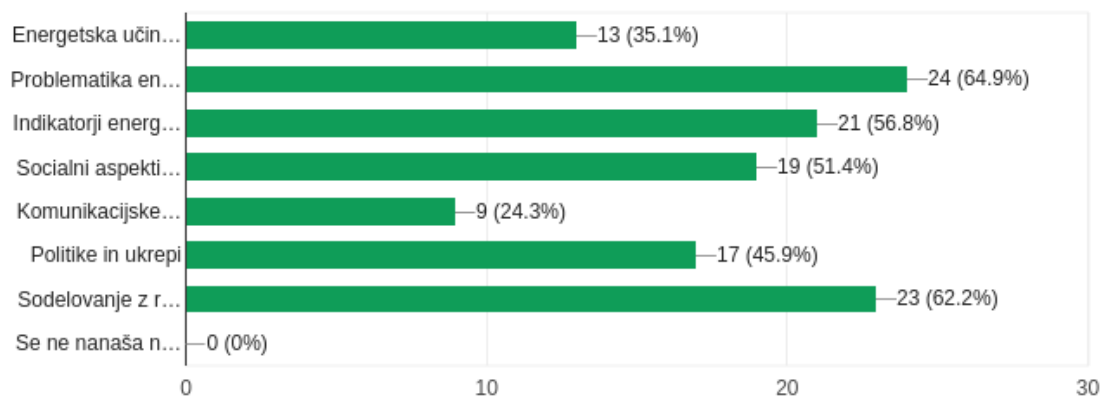
3.2 Potrebe deležnikov na področju energetske revščine

Na vprašanje o tem, katere kategorije, povezane z energetsko revščino, kjer bi si želeli ali potrebovali več znanja in zunanje podpore, je 64,9 % anketirancev odgovorila 'Problematika energetske revščine (vzroki, problemi, rešitve, prepoznavanje primerov)', 62,2 % 'Sodelovanje z različnimi deležniki in medsektorsko sodelovanje', 56,8 % 'Indikatorji energetske revščine in njihovo spremljanje' in 51,4 % 'Socialni aspekti dela s socialno šibkimi gospodinjstvi'. Manj kot polovica anketirancev je odgovorila, da bi potrebovali več znanja ali zunanjo podporo pri 'Politikah in ukrepih' (45,9 %), 'Energetska učinkovitost in z njo povezani ukrepi' (35,1 %) ter 'Komunikacijske veščine' (24,3 %). Rezultati so prikazani na Sliki 3.3.

Slika 3.3: Kategorije, povezane z energetsko revščino, kjer bi anketiranci potrebovali več znanja ali zunanje podpore

3a. Prosimo izberite kategorije, povezane z energetsko revščino, kjer bi si želeli ali bi potrebovali več znanja a...unanje podpore? (možnih več odgovorov)

37 responses

Pri vprašanju o primernosti orodij za njihovo vključenost na področju energetske revščine, v primeru pridobivanja več znanja ali zunanje podpore, so anketiranci odgovorili, da je najprimernejše orodje 'Spletna platforma z informacijami na temo energetske revščine (ukrepi, relevantni akterji,...)'. Kot drugo najprimernejšo so izbrali 'Bazo podatkov o energetski revščini v gospodinjstvih (na državni/regionalni ravni)' ter kot tretjo 'Delavnice' in 'Izobraževalni material v obliki tekstovnih dokumentov'. Izmed vseh možnosti, so anketiranci izbrali 'Video posnetke in različne primere energetske revščine' kot najmanj primerno orodje. Podrobnejši rezultati so predstavljeni v Tabeli 3.1.

Št.	Orodja	Primernost orodja (od 1-sploš ni primerno do 5-zelo primerno)

1	Spletna platforma z informacijami na temo energetske revščine (ukrepi, relevantni akterji,...)	4.31
2	Baza podatkov o energetske revščini v gospodinjstvih (na državni/regionalni ravni)	4.06
3	Delavnice	3.97
4	Izobraževalni material v obliki tekstovnih dokumentov	3.97
5	Izobraževalni seminarji	3.92
6	Nabor statističnih podatkov o relevantnih indikatorjev energetske revščine	3.81
7	Baza podatkov relevantnih deležnikov	3.74
8	Vodenje dialoga z različnimi deležniki	3.69
9	Vprašalnik in orodje za energetske svetovanje v gospodinjstvih	3.64
10	Video posnetki in različni primeri energetske revščine	3.63

Tabela 3.1: Najprimernejša orodja za delovanje anketirancev na področju energetske revščine

Anketiranci so omenjali tudi druga orodja in vsebino, ki jih vidijo uporabna za svoje delo:

- povezavo energetske revščine z vidiki zdravja (slaba kvaliteta zraka v zaprtih prostorih, hladni domovi, kurjenje odpadkov);
- informacijske brošure za gospodinjstva;
- sodelovanje in usklajeno delovanje institucij in deležnikov;
- iskanje načina za motivacijo energetsko revnih gospodinjstev za lastno aktivacijo;
- kako dostopati do energetsko revnih gospodinjstev ali kako dostopati do podatkov o energetsko revnih gospodinjstvih;
- projektno sodelovanje;
- opredeljeno definicijo energetske revščine;
- večjo vključenost nacionalnih institucij, odgovornih za socialno politiko;
- bazo podatkov o primerih dobrih praks in učinkovitih ukrepih.

3.3 Potrebe gospodinjstev na področju energetske revščine

Na vprašanje 'Kaj od naštetega bi po vašem mnenju koristilo energetsko revnim gospodinjstvom' so anketiranci med ponujenimi možnostmi 'Energetske svetovanje in energetske pregled' izbrali kot najkoristnejše za energetsko revna gospodinjstva. Temu odgovoru tesno sledijo 'Praktični nasveti za varčevanje z energijo in vodo', 'Izvedba infrastrukturnih ukrepov' in 'Usposabljanje o ukrepih, ki jih lahko izvedejo sami'. Odgovori 'Ozaveščanje', 'Izobraževanje in informiranje' in 'Informacije o akterjih iz energetskega in socialnega področja, ki lahko pomagajo gospodinjstvu' so bili označeni kot nekoliko manj koristni od prvih štirih možnosti, vendar še vedno kot koristni za energetsko revna gospodinjstva. Kot razvidno iz Tabele 3.2 spodaj, so vsi odgovori dobili oceno več kot 4, na lestvici od 1 do 5.

Št.	Vsebina za gospodinjstva	Koristnost vsebine (od 1- sploh ni koristno do 5- zelo koristno)
1	Energetske svetovanje in energetske pregled	4.50
2	Praktični nasveti za varčevanje z energijo in vodo	4.42
3	Izvedba infrastrukturnih ukrepov	4.36
4	Usposabljanje o ukrepih, ki jih lahko izvedejo sami	4.34
5	Ozaveščanje	4.16

6	Izobraževanje in informiranje	4.11
7	Informacije o akterjih iz energetskega in socialnega področja, ki lahko pomagajo gospodinjstvu	4.03

Tabela 3.2: Odgovori anketirancev o koristnosti vsebine za energetske revna gospodinjstva

Anketiranci so omenjali tudi drugo vsebino, ki jo vidijo kot koristno za energetske revna gospodinjstva:

- spremljanje in nadzor notranjega okolja (kvaliteta zraka, temperatura, vlažnost, plesen);
- celostni pristop (izobraževanje, finančna pomoč pri prenovah, podpora v vseh fazah procesa in tudi po končanem procesu);
- kampanjo za energetske revna gospodinjstva s pozitivnim sporočilom (ukrepe morajo videti ne kot pomilovanje, ampak kot priložnost, kot nekaj naprednega);
- jasne informacije za gospodinjstva, kje lahko dobijo pomoč zaradi energetske revščine;
- individualno svetovanje v gospodinjstvih;
- 100 % finančna pomoč energetsko revnim gospodinjstvom za svetovanje in ukrepe URE;
- usposabljanje deležnikov, ki delajo na področju energetske revščine.

3.4 Oblika izobraževalnih gradiv in orodij na temo energetske revščine

Kot najbolj primerne pristope in orodja za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine so anketiranci izbrali 'Praktične aktivnosti', katerim sledijo 'Aplikacije', 'Spletna interaktivna orodja' in 'Predavanja'. 'Igre', 'Učbeniki' in 'Igranje vlog' so bili videni kot manj primerna orodja oz. pristopi na ponujenem seznamu. Podrobne ocene so zapisane v Tabeli 3.3.

Št.	Primernost pristopov in orodij za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine	Primernost pristopov in orodij (od 1-sploš ni primerno do 5-zelo primerno)
1	Praktične aktivnosti	4.37
2	Aplikacije (za mobilne telefone in računalnike=	3.76
3	Spletna interaktivna orodja	3.71
4	Predavanja	3.66
5	Igre	3.37
6	Učbeniki	3.11
7	Igranje vlog	2.71

Tabela 3.3: Odgovori anketirancev o primernosti pristopov in orodij za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine

Anketiranci so omenjali tudi druge pristope in orodja, ki jih vidijo kot primerna za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine:

- oblikovanje podporne skupine za gospodinjstva, kjer bi lahko deležniki med seboj izmenjevali izkušnje in učinkovite praktične rešitve;
- spremljanje stanja v gospodinjstvih;
- primeri dobrih praks izvedbe ukrepov URE in njihovi rezultati;
- predstavitev različnih modelov financiranja ukrepov URE;
- ozaveščevalno medijsko kampanjo;
- praktične delavnice;
- obvezno usposabljanje za prejemnike socialne pomoči.

Večina anketirancev meni, da bi izobraževalna orodja morala vključevati možnost prispevanja novih idej, opozarjanja avtorjev na pomanjkljivosti ter predlaganja rešitev za izboljšanje orodja (89,5 % vseh anketirancev). Na ta način bi orodja lahko bila bolj uporabniku prijazna, končni uporabniki bi imeli občutek vključenosti, ter obstajala bi možnost, da se glede na izkušnje in znanje uporabnikov izvedejo izboljšave orodja.

3.5 Vsebina izobraževalnih gradiv in orodij zna temo energetske revščine

Kot najpomembnejšo vsebino za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine so anketiranci izbrali 'Prepoznavanje energetske revščine' in 'Praktično usposabljanje', katerim sledi 'Raba energije gospodinjskih aparatov in drugih naprav' in 'Socialno varstvo in storitve'. Najnižjo oceno so anketiranci namenili 'Podjetništvu', vendar je tudi ta možnost dobila oceno, višjo od 3, na lestvici od 1 do 5. Podrobnosti z vsemi trinajstimi vsebinami in njihovimi ocenami so predstavljene v Tabeli 3.4.

Št.	Vsebine za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine	Pomembnost vsebine(od 1-splošno ni pomembno do 5-zelo pomembno)
1	Prepoznavanje energetske revščine (definicija, indikatorji, vzroki, rešitve)	4.39
2	Praktično usposabljanje (kako izvajati energetske svetovanje v gospodinjstvih, analiza porabe energije in vode, izvajanje meritev, zamenjava naprav, identifikacija ključnih problemov v gospodinjstvu)	4.39
3	Raba energije gospodinjskih aparatov in drugih naprav	4.32
4	Socialno varstvo in storitve (kako identificirati problem in dati nasvet gospodinjstvu)	4.26
5	Informacije o akterjih iz energetskega in socialnega področja, ter shemah, ki lahko pomagajo energetske revnim gospodinjstvom	4.13
6	Mehki in infrastrukturni ukrepi in naprave za varčevanje z energijo in vodo	4.11
7	Metodologija izvajanja energetskega svetovanja v gospodinjstvih (postopek izvajanja energetskega svetovanja, uporaba formularja in programskega orodja, naprave za varčevanje)	3.92
8	Toplotna energija, električna energija in voda	3.89
9	Osnove o energiji in energetske potrebe	3.79
10	Komunikacijski trening (komunikacija s strankami, člani gospodinjstev in drugimi deležniki)	3.79
11	Obnovljivi viri energije	3.74
12	Podnebne spremembe in drugi okoljski vplivi rabe energije	3.45
13	Podjetništvo (prošnja za službo, kako začeti z lastno podjetniško iniciativo, marketing, ipd.)	3.16

Tabela 3.4: Odgovori anketirancev o pomembnosti vsebin za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine

Anketiranci so dodali še nekatere druge vsebine, ki jih vidijo kot primerne za izobraževanje o energetske revščini in ukrepih za zmanjševanje energetske revščine: zdravstvene težave, povezane z energetske revščino, in interesi energetske revnih gospodinjstev.

Pri vprašanju, kjer so anketiranci morali razvrstiti sklope izobraževanja na temo energetske revščine glede na njihovo pomembnost, so na prvo mesto postavili 'Praktični del: energetske svetovanje, izvedba ukrepov, naprave za varčevanje, obisk gospodinjstva'. Na drugo mesto so postavili 'Komunikacijski del: komunikacija s strankami, člani gospodinjstva in drugimi deležniki', na tretje pa 'Socialni aspekti dela s socialno šibkimi gospodinjstvi'. Sklopi 'Problematika energetske revščine', 'Teoretični del o energiji in ukrepih zmanjševanja rabe energije in vode' ter 'Podjetništvo' bili označeni kot manj pomembni od prvotno omenjenih treh. Več v spodnji Tabeli 3.5.

Št.	Sklopi izobraževanja o energetske revščini	Pomen sklopa(od 1- najmanj pomembno do 6- najpomembnejše)
1	Praktični del: energetske svetovanje, izvedba ukrepov, naprave za varčevanje, obisk gospodinjstva	5.53
2	Komunikacijski del: komunikacija s strankami, člani gospodinjstva in drugimi deležniki	4.63
3	Socialni aspekti dela s socialno šibkimi gospodinjstvi	4.42
4	Problematika energetske revščine	3.58
5	Teoretični del o energiji in ukrepih zmanjševanja rabe energije in vode	3.29
6	Podjetništvo: prošnja, za službo, kako začeti z lastno podjetniško iniciativo, marketing, ipd.)	3.08

Tabela 3.5: Odgovori anketirancev o pomenu različnih sklopov izobraževanja o energetske revščini

4. Energetska revščina in Slovenija

Energetska revščina postaja v Sloveniji vse bolj pereč problem, saj rast cen energije prehiteva rast dohodkov prebivalstva. V Sloveniji je vse bolj očiten trend, da gospodinjstva z nižjimi prihodki plačujejo relativno več za zagotavljanje svojih energetske potreb. Tako so v gospodinjstvih prvega dohodkovnega kvantila (20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki) izdatki za energijo v stanovanju zadnja leta strmo narasli in so leta 2010 predstavljali že 17,4 % vseh razpoložljivih sredstev posameznega gospodinjstva (v letu 2000 13,1 %).¹

Stopnja tveganja revščine se je v zadnjih letih višala in je veliko višja pri brezposelnih ter relativno visoka pri samozaposlenih in upokojencih.² Pri ogrevanju domovanj je opazen trend povečevanja deleža lesnih goriv ter vztrajno padanje rabe ekstra lahkega kurilnega olja, kar je možno povezati z dinamiko cen obeh energentov. Gospodinjstva z nizkimi dohodki se vedno bolj pogosto odločajo za cenejše energente, predvsem les, ali pa odklop od daljinskega ogrevanja, kar večinoma nadomestijo z ogrevanjem na električno energijo. Poseben problem nastaja zaradi večanja rabe lesa, saj ga gospodinjstva pogosto kurijo v starejših, neučinkovitih pečeh, ki nimajo ustreznih filtrov, zaradi česar se slabša kvaliteta zraka. Največ energije se porabi za ogrevanje prostorov in

1 Statistični urad RS: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5164.

2 Statistični urad RS: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnavnavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5164>

sanitarne vode, skupno več kot 80% porabljene energije v gospodinjstvih. Zaradi tega je ukrepe za zmanjševanje energetske revščine smiselno usmeriti na področje zmanjševanja rabe (toplotne) energije z energetskimi sanacijami in večanje energetske učinkovitosti. Večina stanovanjskega sklada je energetsko neučinkovitega in potrebnega energetske sanacije, saj je skoraj 70% stanovanj starejših od 30 let. V Sloveniji je visok delež prebivalstva, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene ali trhli okenski okvirji: 27% prebivalcev v letu 2013.³ Med gospodinjstvi, ki se po dohodku uvrščajo med revne, je ta delež kar 39.6 %. Leta 2010 si v najnižjem dohodkovnem razredu kar 13 % gospodinjstev ni moglo privoščiti primerno toplega stanovanja.

Energetska revščina v Sloveniji še vedno ni definirana. Ustrezna definicija bi bila zelo dobrodošla, obenem je potrebno raziskovanje energetske revščine zastaviti bolj sistematično. Pomemben izziv je tudi v dejstvu, da socialni sektor zaradi podhranjenosti s človeškimi in finančnimi viri ne izkazuje dovolj zanimanja za energetsko revščino in je premalo vpleten v razpravo o naslavljanju problema. Strategije na področju stanovanj in energetske preнове stavb le delno prepoznavajo energetsko revščino kot problem, vendar ne predvidevajo koherentnih in strukturnih ukrepov za odpravljanje problematike. V Sloveniji obstaja nekaj programov in ukrepov energetske učinkovitosti za gospodinjstva z nizkimi prihodki:

- program ZERO – brezplačno energetsko svetovanje za energetsko revna gospodinjstva. Celotna storitev temelji na metodologiji projekta REACH. Program je vključen v Akcijski načrt za učinkovito rabo energije. Koordinira ga Ekosklad, sodelujejo tudi centri za socialno delo, izvajanje svetovanja pa je v domeni energetskih svetovalcev mreže ENSVET. Vsako obiskano gospodinjstvo prejme tudi brezplačni paket naprav za varčevanje z energijo in vodo, prihranki gospodinjstev pa znašajo v povprečju 80 EUR na leto.
- V Kohezijskem sklad je rezerviranih 5 milijonov EUR za implementacijo državnega programa za zmanjševanje energetske revščine. Izvedeni bodo infrastrukturni ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti domovanj (energetska prenova stavb, zamenjava stavbnega pohišstva in neučinkovitih ogrevalnih sistemov). Program je še vedno v fazi načrtovanja, vendar je vključen v Akcijski načrt za učinkovito rabo energije. Za izvajanje je odgovorno Ministrstvo za infrastrukturo, pričetek je predviden v letu 2018.
- Poleg programa ZERO, ima Ekosklad še dva programa, ki sta namenjena socialno šibkim gospodinjstvom: (1) v primeru obnove večstanovanjske stavbe pomagajo upravičenim gospodinjstvom s 100 % sofinanciranjem, (2) nepovratne finančne spodbude (100% sofinanciranje) socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva z novimi kurilnimi napravami na lesno biomaso v stanovanjskih stavbah na območjih občin s sprejetim Odlokom o načrtu za kakovost zraka.⁴

3 EUROSTAT: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

4 Ekosklad: <https://www.ekosklad.si/razpisi/prikazi/tenderID=59>

- Karitas Slovenija izvaja projekt, kjer pomagajo gospodinjstvom v stiski z enkratno denarno pomočjo za stroške ogrevanja.